

Секція 4

Приватно-правові аспекти реформування правової системи України

Section 4

Private law aspects of reforming of the legal system of Ukraine

Біляшевич Т.

*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ Труфанова Ю.В*

ОСОБЛИВОСТІ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Здобувши незалежність та ставши на шлях демократичних змін, Україна активно реформує всі сфери суспільного життя. Шлюбні відносини не стали винятком.

Україна вже протягом тривалого часу переймає західний досвід практично зі всіх питань, тож питання шлюбних відносин не виняток. Необхідність складання шлюбного договору диктується не стільки недовірою подружжя одне до одного, скільки бажанням при можливому розірванні шлюбу не шукати істини в судах і не виставляти подробиці особистого життя на загальний огляд[5, ст.1].

Стан дослідження теми. Проблемі шлюбного договору присвятили свої праці такі науковці як: Ч. Азімов, В. Борисова, О. Розгон, М. Антокольська, Г. Циверенко, І. Жилінкова, Н. Єршова, Т. Ариванюк, В. Труба, Є. Ворожейкін, В. Гопанчук, О. Єрошенко, та ін.

Метою статті є науковий аналіз інституту шлюбного договору, оцінка його популярності в Україні та пошук шляхів вдосконалення даного правового явища задля покращення регулювання ним сімейних правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Укладення шлюбного контракту в Україні стало можливим після прийняття 23 червня 1992 року Верховною Радою України Закону «Про внесення змін і доповнень до Кодексу про шлюб та сім'ю Української РСР», відповідно до якого даний Кодекс було доповнено статтею 27', яка передбачала можливість укладення шлюбного контракту між особами, що вступають у шлюб.

У порівнянні із Кодексом про шлюб та сім'ю, Сімейний кодекс України, який набрав чинності 1 січня 2004 року, більш детально регулює інститут шлюбного договору. Зокрема, вже у СКУ цьому питанню присвячена Глава 10 під назвою «Шлюбний договір». Ст.ст. 92-103 СК України встановлюють форму, зміст, строки дії та умови шлюбного договору, підстави розірвання такого договору чи визнання його недійсним. Регулювання інституту шлюбного договору відбувається на диспозитивних засадах, проте варто наголосити, що особисті відносини подружжя, відносини між ними та дітьми, не можуть регулюватися таким правочином. Ще однією важливою мовою є те, що один із подружжя не може ставити іншого у надзвичайно невідгідне матеріальне становище.

Сьогодні шлюбний договір розглядається як згода наречених або подружжя щодо встановлення майнових прав та обов'язків подружжя, пов'язаних з укладенням шлюбу, його існуванням та припиненням [2, с.119].

На жаль, в силу менталітету більшість громадян вважають шлюбний контракт проявом недовіри і не знаходять об'єктивних причин його укладення, а тому так і не знають, для чого він власне й потрібен. Статистичні дані, наведені на офіційному сайті Міністерства юстиції України, свідчать про вузький спектр використання шлюбних договорів українцями. Значна частина укладається у м. Києві, Дніпропетровській, Одеській і Харківських областях; в інших регіонах кількість шлюбних договорів нараховує декілька десятків за рік. Найменше зареєстровано шлюбних договорів у Черкаській, Сумській та Кіровоградській областях. До того ж нотаріальна практика зазначає, що найчастіше шлюбні договори укладаються подружжям, де один із них іноземець [3, с. 102-105].

Головною особливістю шлюбного договору вважається те, що визначення майнових прав та обов'язків подружжя може відрізнитися від загальних правил сімейного законодавства. Так, наприклад, може бути закріплено, що певне майно, яке належало одному з подружжя до шлюбу або буде одержано під час шлюбу в дар, стає їхньою спільною сумісною власністю; може бути закріплено, за узгодження між подружжям, розмір часток у праві власності на майно, що буде нажите в період шлюбу; можуть бути передбачені порядок поділу спільного майна в разі розірвання шлюбу, а також умови погашення боргів кожного з подружжя за рахунок спільного чи роздільного майна. Також шлюбний договір може містити положення про непоширення на майно, набуте ними за час шлюбу, положень про спільну сумісну власність і вважати це майно спільною частковою власністю або особистою приватною власністю кожного з них.

І. В. Жилінкова класифікує усі домовленості подружжя у шлюбному договорі, на чотири категорії:

- угоди подружжя щодо правового режиму їх майна (зміна режиму спільного майна на режим роздільного і навпаки; визначення часток у спільному майні; визначення правового режиму плодів і доходів від спільного і роздільного майна тощо);

- угоди щодо порядку користування спільним і роздільним майном;

- угоди щодо порядку управління майном і укладення з ним угод;

- угоди зобов'язального характеру (щодо порядку несення витрат на утримання спільного і роздільного майна; щодо взаємного утримання подружжя, виплати додаткових коштів на лікування тощо) [1, с.153].

Причинами непопулярності шлюбних договорів серед громадян України є: по-перше, відсутність традиції укладення шлюбних договорів, малозабезпеченість населення, нестача інформації щодо укладення шлюбних договорів, низький рівень правової культури, моральні стереотипи тощо. Більш того, форма шлюбного договору за законодавством передбачає обов'язкове нотаріальне посвідчення (ст. 94 Сімейного кодексу України), що також ускладнює його використання у регулюванні сімейних відносин [4].

За допомогою шлюбного договору подружжя або майбутнє подружжя, може конкретніше сформулювати свої очікування у шлюбі. Відповідно, такі

положення зазначаються у шлюбному договорі задля стимулювання належної поведінки подружжя у шлюбі, але не для примусового виконання.

Отже, незважаючи на те, що інститут шлюбного договору існує в українському законодавстві вже понад 20 років, популярність їх укладення залишається досить низькою. Це, перш за все, пояснюється низьким рівнем довіри громадян до даного правочину, а саме, серед населення існує думка, що укладання даного виду договору через недовіру один до одного, є ознакою шлюбу за розрахунком. Це моральний аспект. Наступним аспектом є невисокий рівень правової культури українців, незнання юридичного механізму, не проінформовані у його можливостях змушує населення боятися укладати шлюбний договір.

Варто наголосити, що існування в Україні такого інституту як “шлюбний договір” має значний вплив на розбудову демократичної України, проте необхідно докладати багато зусиль для його удосконалення. При цьому можна брати до уваги правові традиції інших країн, досвід яких побудований не на одному столітті.

Список використаних джерел

1. Борисова В. І. Сімейне право України: підручник. та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. К.: Юрінком Інтер, 2004. 200 с.
2. Дякович М.М. Сімейне право. навч. пос. К.: Правова єдність, 2009. 512 с.
3. Римаренко І. В. Шлюбний договір в Україні: за і проти. Сучасні питання економіки і права. 2013. №1. С. 102-105.
4. Хоршева Ю. О. Шлюбний договір чи шлюбний контракт?. 2015. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17331/1/%D0%A8%>.
5. Шлюбний договір в Україні: практичне втілення. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. №4.

Глуха Т.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ Слома В.М.*

ПІДСТАВИ РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ КРАЇН

В сучасних умовах реформування трудового законодавства проблематика правового регулювання припинення трудового договору набуває особливого значення. Слід зазначити, що дефініція «припинення трудового договору» завжди була в центрі уваги багатьох учених та викликала низку дискусій. На даний час при дослідженні припинення трудового договору у законодавстві про працю використовуються три терміни, серед яких: «припинення трудового договору», «розірвання трудового договору», «звільнення».

С.М. Глазько вважає, що припинення трудового договору є припиненням трудових правовідносин за волевиявленням працівника, роботодавця, вимогою третіх осіб, які не є сторонами трудового договору, або за наявності визначених у законодавстві життєвих обставин. Водночас, автор визначає розірвання трудового договору як припинення трудових правовідносин за